

УСІК О.В.
ст. гр. ОЕЕМ-21

ЕКОНОМІЧНА ЕКСПЕРТИЗА ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

В системі оподаткування ПДФО суть критерію соціальної справедливості щодо встановлення рівня оподаткування необхідно розуміти в двох аспектах:

- 1) скорочення реальних доходів конкретних платників внаслідок сплати податків та податкових платежів;
- 2) повернення частини номінальних доходів до конкретних платників, перерозподілених з допомогою податків через бюджет у вигляді суспільних благ (національна безпека, правопорядок, охорона здоров'я, освіта, благоустрій та інші трансфертні платежі).

Збалансованість цих складових в цілому спроможне дати відповідь на питання, яким чином вирішити конфлікт інтересів між державою та платниками в частині добровільності, своєчасності, прозорості податкових механізмів.

Як показує практика, на сьогодні в системі оподаткування доходів громадян найгостріше стоїть проблема співвідношення рівня оподаткування із рівнем реальних доходів. Тобто питання соціальної справедливості щодо отриманих доходів вимагає повернення то прогресивної шкали, яка має бути економічно обґрунтована та чітко прорахована із закладенням принципів стимулювання до росту доходів, до їх не приховування через схеми «у конвертах», та відпливу капіталів у тінь.

Найголовнішим акцентом податкової реформи при цьому має стати податкове навантаження на фонд оплати праці, яке декларується урядом як значне досягнення в умовах його зменшення, через пониження ставок єдиного соціального внеску. При тому що ставка ПДФО за останній період зросла з 15% до 18% і додаткових 1,5% навантаження приходить також на військовий збір.

Проаналізувавши ефективність проведеної реформи в контексті наглядного порівняння у навантаженнях на заробітну плату працівника, базові показники якої еквівалентні 10, 15 та 25 мінімальним заробітним платам (в розрізі змін за цифрами 2016 року, коли зазначені зміни вступили в дію) навантаження на фонд заробітної плати не тільки не було зменшено, але із збільшенням доходів воно зростає, що насправді

жодним чином не вирішує нагальних проблем справедливого оподаткування та розподілу платників на відповідні категорії громадян для яких доцільно було б зменшити податковий тиск. Така система не є стимулюючою до зростання доходів, а навпаки сприяє їх тінізації та впливу капіталів в незаконні схеми.

Бачимо, що ставка ПДФО для осіб які отримували до 10 мінімальних заробітних плат насправді збільшилась на 3%, що фактично покрило втрати бюджету від відрахувань ЄСВ із заробітної плати в розмірі 3,6%. Також і для доходів понад 10 мінімальних заробітних плат сума ПДФО залишається вищою ніж до змін.

Розмір заробітної плати при якому сума ПДФО почне зменшуватись в порівнянні із старою системою, можна розрахувати за наступною формулою:

$$Y = X * 100 / 18$$

де, Y – це розмір заробітної плати, при досягненні якого розмір ПДФО буде однаковий;

X – розмір ПДФО, однаковий при оподаткуванні за ставками 15 і 18% ;

$X = Y * 18\%$ - формула для розрахунку ПДФО за ставкою 18% ;

$X = (Y - 13780) * 20\% + 13870 + 15\%$ - формула для розрахунку ПДФО за ставками 15 і 20%.

Дані формули можна об'єднати та математично вирахувати розмір заробітної плати при перевищенні якого ставка ПДФО за новою системою буде меншою. Зазначений математичний розрахунок показує, що лише при перевищенні заробітної плати розміру у 25 м.з, або 34450 грн. розмір ПДФО за новими правилами почне нести менше податкове навантаження, а платники розмір зарплати яких менший за зазначену суму, насправді сплачують більше. Тому порушується основної принцип прогресивності в оподаткуванні, що є свідченням розбалансованості податкової системи України та відсутності у ній принципу справедливого розподілу податкового навантаження.

Все вищенаведене показує, що після 2016 року, внаслідок зміни ставок ПДФО та відрахувань ЄСВ, мало захишеним верствам населення, які отримують доходи менше 34450 грн. навпаки посилили податкове навантаження, в той час, як для платників в яких дохід перевищує цей розмір нова ставка стала більш прийнятною. Якщо говорити про міжнародні стандарти забезпечення мінімальних потреб громадян затверджених ООН, то дані показники засвідчують відсутність прогресу в реформуванні як системи доходів так і їх податкової складової, оскільки українська мінімальна заробітна плата

у сім разів нижче ніж в Естонії, Словаччині, Угорщині, Чеській Республіці, в 15-40 разів — менше ніж в Австрії, Люксембурзі, Німеччині, Франції та втричі нижче визначеного ООН рівня злиденності у 5 доларів США на день. Таким чином через фіскальну функцію, держава має стимулювати ріст доходів та ріст соціальних виплат, щоб привести ці показники до міжнародних стандартів та вирішити соціально-економічні проблеми, які супроводжуються економічним, демографічним, фінансовим дисбалансом.

Якщо говорити про кардинальне реформування, то варто починати не лише з податкових ставок, але перш за все, з неоподаткованого мінімуму, який до сьогодні у нас залишається в не виправдано низькій позиції, що його запросто можна було б відмінити. Для прикладу у Франції, яка має солідарну систему оподаткування доходів, неоподатковуваний мінімум на сім'ю складає близько 15 тис. грн. в українській валюті. Яку роль виконують 17 грн. затверджені в далеких 90-их роках минулого століття не зрозуміло.

Таким чином, існує необхідність у реформуванні існуючого механізму функціонування податку на доходи фізичних осіб. Нами пропонується запровадити прогресивну шкалу ставок ПДФО з одночасним застосуванням єдиного соціального податку з метою забезпечення принципу соціальної справедливості в оподаткуванні доходів; необхідно провести податкову амністію доходів громадян, запровадження нових форм і методів адміністрування ПДФО; у зв'язку з вище наведеного можна ввести в дію одну методику розрахунку ПДФО; введення нової методики обумовить підвищення якості обліку, а також полегшення аудиту розрахунків з податків на доходи громадян.

Література:

1. Адамик О.В. Податкове планування: Навчальний посібник. – Тернопіль: ТАНГ, 2005. – 150 с.
2. Адамик О.В. Внутрішньогосподарський контроль податкових розрахунків: організація та методика здійснення // Наука молода: зб. наук. праць. молод. вчених Терноп. нац. екон. ун-ту. – 2005. – №3. – С.116-121
3. Панасюк В.М., Ковальчук Є.К., Бобрівець С.В. Податковий облік: організація, нормативне забезпечення, податкові розрахунки, звітність. – Тернопіль : Астон, 2003. – 360 с.